

Závěr č. 16

ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 3. 10. 2005

- Výklad ustanovení § 182 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. ve vztahu k pojmu

veřejnoprávní smlouva

Pro aplikaci ustanovení § 182 odst. 2 nového správního řádu je nezbytné vyložit obsah pojmu „veřejnoprávní smlouva“ tak, jak ho chápe nový správní řád. S ohledem na § 159, resp. celou část pátou nového správního řádu, je třeba zařazovat mezi veřejnoprávní smlouvy takové smlouvy, které zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného (konkrétně správního) práva. Rozhodující pro zařazení smlouvy mezi smlouvy veřejnoprávní je obsah veřejnoprávní smlouvy.

Odůvodnění:

Podle § 182 odst. 2 nového správního řádu se ustanoveními tohoto zákona řídí i veřejnoprávní smlouvy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona s tím, že vznik těchto smluv, jakož i nároky z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzují podle dosavadních právních předpisů.

Ustanovení § 182 odst. 2 je klasickým vyjádřením tzv. nepravé retroaktivity, kdy se vznik právního vztahu posuzuje podle právní normy účinné v době vzniku právního vztahu, zatímco obsah existujícího právního vztahu (tj. vzájemná práva a povinnosti jeho subjektů) se řídí ustanoveními nového právního předpisu, která se mohou od ustanovení platných a účinných v době vzniku právního vztahu více či méně odlišovat.

K výkladu ustanovení § 182 odst. 2 nového správního řádu a jeho právních důsledků pro existující veřejnoprávní smlouvy, je třeba nejprve vyložit obsah pojmu „veřejnoprávní smlouva“ tak jak ho chápe nový správní řád, neboť jen tak bude zřejmé, na jaké smlouvy se vlastně ustanovení § 182 odst. 2 vztahuje. Veřejnoprávní smlouvy definuje § 159 odst. 1 správního řádu obecně jako dvoustranné nebo vícestranné právní úkony, které zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva. Veřejným právem je ve smyslu § 1 odst. 1 a § 159 odst. 1 myšleno právo správní, včetně např. práva sociálního zabezpečení či práva životního prostředí jako jeho speciálních oborů.

Není také vyloučeno, aby (ve smyslu § 1 odst. 2 správního řádu) upravovaly zvláštní zákony i jiné další zvláštní typy veřejnoprávních smluv, s nimiž správní řád v ustanoveních § 160 až 162 výslovně nepočítá.

Rozhodující pro zařazení smlouvy mezi smlouvy veřejnoprávní není to, kdo je smluvní stranou takové smlouvy, ale obsah veřejnoprávní smlouvy, jímž musí být úprava práv a povinností v oblasti veřejného (tedy správního) práva. Pravidlo, podle kterého se ustanoveními nového správního řádu řídí i veřejnoprávní smlouvy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (§ 182 odst. 2) se tedy bude týkat zejména ustanovení o přezkoumávání souladu veřejnoprávních smluv s právními předpisy (§ 165), o rozhodování sporů z veřejnoprávních smluv (§ 169) a o změnách obsahu, rušení a výpovědi veřejnoprávních smluv (§ 166 a 168). Vzhledem k tomu, že vznik dříve uzavřených veřejnoprávních smluv se bude posuzovat podle dosavadních právních předpisů, nebude možné přezkoumávat soulad veřejnoprávních smluv vzniklých (uzavřených) před 1. 1. 2006 s kritérii obsaženými v § 159 odst. 2 a 3 (např. to, že nesmí snižovat důvěryhodnost veřejné správy apod.), pokud taková kritéria pro obsah veřejnoprávních smluv nevyplývají z dosavadních